

Andrzej Richling

M. Kistowski (red.), Studia ekologiczno-krajobrazowe w programowaniu rozwoju zrównoważonego. Przegląd polskich doświadczeń u progu integracji z Unią Europejską, 2004, Gdańsk, s. 13–16.

10 lat Polskiej Asocjacji Ekologii Krajobrazu

Polska Asocjacja Ekologii Krajobrazu (PAEK) utworzona została w 1993 roku, zatem niniejszy tom, stanowiący dorobek konferencji „Rola studiów ekologiczno-krajobrazowych w procesie integracji Polski z Unią Europejską” ukazuje się w dziesiątym roku istnienia Asocjacji. Ten skromny jubileusz stanowi dobry powód do przypomnienia dorobku organizacji i zastanowienia się nad jej przyszłością.

Asocjacja kontynuuje działalność Klubu Ekologii Krajobrazu Polskiego Towarzystwa Geograficznego (KEK PTG), który powołany został w 1988 roku jako organizacja skupiająca osoby działające na polu ekologii krajobrazu lub zainteresowane tą dziedziną wiedzy. Rejestracja nowej organizacji łączyła się w tym czasie w Polsce z trudnościami, dlatego polscy członkowie istniejącej od 1982 roku Międzynarodowej Asocjacji Ekologii Krajobrazu (IALE) zwrócili się do Polskiego Towarzystwa Geograficznego z prośbą o objęcie patronatu nad ich działalnością. Do podstawowych zadań Klubu, zgodnie z deklaracją programową, należało:

- propagowanie idei zintegrowanych badań środowiska przyrodniczego i podejmowanie odpowiednich działań, mających na celu zwiększenie zainteresowania opinii publicznej ekologią krajobrazu;
- rozwijanie interdyscyplinarnych badań nad systemem środowiska przyrodniczego i interakcji pomiędzy przyrodą a działalnością człowieka;
- utrzymywanie, popieranie i ułatwianie kontaktów pomiędzy osobami prowadzącymi badania i praktykami działającymi na polu ekologii krajobrazu.

Zadania te Klub realizował poprzez organizację konferencji i działalność wydawniczą. Spotkania członków Klubu stanowiły zawsze okazję do wymiany doświadczeń przedstawicieli różnych ośrodków zajmujących się badaniem środowiska przyrodniczego traktowanego jako całość złożoną z elementów naturalnych i antropogenicznych.

Działalność Klubu Ekologii Krajobrazu PTG została zamknięta w początku 1993 roku. Stało się tak, gdyż zdecydowana większość członków Klubu dążyła do stworzenia niezależnej organizacji afiliowanej przy Międzynarodowej Asocjacji Ekologii Krajobrazu. Zrzeszenie ekologów krajobrazu powinno być z założenia organizacją wielodyscyplinarną, ukierunkowaną na współpracę wszystkich zainteresowanych badaniami środowiska przyrodniczego. Wymóg przynależności członków Klubu Ekologii Krajobrazu do Polskiego Towarzystwa Geograficznego ograniczał nabór członków i hamował aktywność polskiej organizacji ekologów krajobrazu.

Polska Asocjacja Ekologii Krajobrazu rozpoczęła swą działalność międzynarodową konferencją zorganizowaną w 1993 roku w Warszawie wspólnie z grupą roboczą IALE („Landscape System Analysis in Environmental Management”). Tematem obrad były badania krajobrazowe i ich zastosowanie w kształtowaniu środowiska. Podstawową formę

działalności PAEK, podobnie jak Klubu istniejącego w strukturze PTC, stanowiły konferencje naukowe. Były one współorganizowane przez różne ośrodki naukowe. W sumie w ramach PAEK odbyło się 18 takich spotkań, a w ramach KEK PTC – 7. Tematyka konferencji była zróżnicowana. Pierwsze trzy spotkania odbyły się w Warszawie: w 1988 roku poświęcone znaczeniu ekologii krajobrazu dla praktyki społecznej i gospodarczej, w 1989 roku badaniom obszarów zagrożenia środowiska przyrodniczego, a w 1990 roku gospodarowaniu i praktyce społecznej w granicach obszarów narażonych na silną antropopresję. W 1991 roku odbyły się dwa spotkania. Pierwsze w Kielcach, dotyczące zagadnienia planowania krajobrazu w nowych warunkach społeczno-politycznych, drugie w Lublinie, poświęcone funkcjonowaniu i waloryzacji krajobrazu. W 1992 roku miały miejsce również dwie konferencje: ponownie w Kielcach, gdzie przedmiotem obrad było rolnictwo ekologiczne, i w Poznaniu, poświęcone badaniom systemów rekreacyjnych.

Dalsze seminaria odbywały się już pod szyldem PAEK. Z zasady organizowane były dwa spotkania w roku. Trzy z nich miały charakter międzynarodowy i wiązały się z działalnością wspomnianej grupy roboczej IALE. Pierwsza konferencja, wymieniona już uprzednio, odbyła się w Warszawie w 1993 roku, następna w 1996 roku także w Warszawie „Landscape transformation in Europe – practical and theoretical aspects” i ostatnia w Pułtusku w 1999 roku „Landscape ecology – theory, teaching and applications”. Tematyka pozostałych konferencji koncentrowała się na zagadnieniach zastosowania metodyki holistycznej analizy krajobrazu w planowaniu przestrzennym i ochronie środowiska (Płock–Murzynowo 1994, Boguszów–Gorce 1995, Warszawa 1995, Gdańsk–Starbienino 1996, Bydgoszcz–Tleń 2000, Łódź–Załęcze 2001, Kielce 2002), a szczególnie w planowaniu terenów rekreacyjnych (Poznań–Puszczykowo 1998, Leszno 2002). Dwa spotkania poświęcone były przemianom krajobrazu Polski (Łódź 1997 i Kraków 2001). Przedmiotem jednej z konferencji (Gdańsk–Starbienino 1998) było zastosowanie technik GIS w badaniach środowiska przyrodniczego. Interesująca była również konferencja poświęcona zagadnieniu granic krajobrazowych (Poznań 2000). Pełen wykaz konferencji przedstawiono w załączniku nr 1.

Efektom większości wymienionych spotkań były publikacje. W sumie ukazało się 20 pozycji, w tym 5 firmowanych przez Klub Ekologii Krajobrazu PTC. Od roku 1996 konferencyjne publikacje ukazują się w ramach serii Problemy Ekologii Krajobrazu. Dotychczas wydrukowanych zostało 12 bogato ilustrowanych tomów. Jeden z ostatnich, tom X, to ponad 800-stronicowe podsumowanie konferencji krakowskiej „Przemiany środowiska przyrodniczego Polski a jego funkcjonowanie” wydane przez Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ w 2001 roku. Kolejne pozycje są przygotowywane do druku.

PAEK, korzystając z finansowego wsparcia Narodowej Fundacji Ochrony Środowiska, zorganizowała 6 konkursów na pracę magisterską z dziedziny ekologii krajobrazu.

O życiu Asocjacji i ważniejszych wydarzeniach z dziedziny ekologii krajobrazu w kraju i za granicą informuje biuletyn PAEK wydawany dwa razy do roku. Zawarte są w nim również omówienia konferencji krajowych i zagranicznych, wykaz nowych publikacji i ich recenzje oraz kalendarium organizowanych konferencji i seminariów. Informacje o PAEK uzyskać można również w Internecie (www.pae.k.pwz.edu.pl).

Na liście członków Polskiej Asocjacji Ekologii Krajobrazu znajduje się ponad 100 osób, jednak liczba aktywnych członków sięga tylko 90. Analiza wykształcenia, zatrudnienia i zamieszkania członków PAEK została opublikowana przez M. Kistowskiego w 2002 roku w Biuletynie PAEK (nr 16/17). Wynika z niej, że dominują osoby zatrudnione na wyższych uczelniach i w instytutach naukowo-badawczych, a pod względem wykształcenia przeważają geografowie.

Polscy ekolodzy krajobrazu uczestniczyli we wszystkich kongresach Międzynarodowej Asocjacji Ekologii Krajobrazu; zarówno w założycielskim w Pieszczanach na Słowacji w 1982 roku, jak i w następnych w Roskilde w Danii w 1984 roku, Münster w Niemczech w 1987 roku, Ottawie w Kanadzie w 1991 roku, Tuluzie we Francji w 1995 roku, Snowmass Village w St. Zjednoczonych w 1999 roku, Darwin w Australii w 2003 roku oraz w wielu innych kongresach i sympozjach o mniejszym zasięgu. Do 1999 roku wszyscy członkowie PAEK należeli automatycznie, jako członkowie korespondencji, do Międzynarodowej Asocjacji Ekologii Krajobrazu. W roku tym zmienione zostały zasady przynależności do IALE. Daleko idącemu ograniczeniu uległa kategoria członków korespondentów. Pociągnęło to za sobą konieczność opłacania dodatkowej składki na rzecz IALE. Na krok ten zdecydowało się 17 członków PAEK. Ich nazwiska znalazły się w wykazie członków Międzynarodowej Asocjacji Ekologii Krajobrazu opublikowanym w maju 2003 roku.

Przyszłość Polskiej Asocjacji Ekologii Krajobrazu zależy będzie od aktywności jej członków. Wydaje się jednak, że narasta potrzeba dyskusji pomiędzy specjalistami o różnym wykształceniu. Co roku pojawia się przynajmniej kilka propozycji organizacji nowych konferencji. Wyraźnie rysuje się też potrzeba warsztatów terenowych poświęconych ujednoczeniu metod kompleksowego kartowania krajobrazu oraz jego oceny do różnych potrzeb dyktowanych przez praktykę. Nurt badań interdyscyplinarnych, przynajmniej w naukach przyrodniczych, wyraźnie się nasila. Przedstawiona sytuacja sprzyja wzrostowi popularności ekologii krajobrazu i dalszemu rozwojowi Polskiej Asocjacji Ekologii Krajobrazu.

Załącznik nr 1

Lista konferencji zorganizowanych lub współorganizowanych przez Klub Ekologii Krajobrazu PTG (poz. 1–7) oraz przez Polską Asocjację Ekologii Krajobrazu (poz. 8–25)

1. 16.04.1988 – Warszawa – „Ekologia krajobrazu jako nauka praktycznie użyteczna”.
2. 17.03.1989 – Warszawa – „Ekologia krajobrazu w badaniach obszarów zagrożenia środowiska przyrodniczego”.
3. 4.05.1990 – Warszawa – „Badania, gospodarowanie i polityka społeczna na obszarach silnej antropopresji”.
4. 26–27.04.1991 – Kielce – „Rola planowania krajobrazu w nowej rzeczywistości społeczno-politycznej”.
5. 21–22.11.1991 – Lublin – „Funkcjonowanie i waloryzacja krajobrazu”.
6. 28–29.05.1992 – Kielce – „Ekologiczne podstawy rolnictwa”.
7. 23–24.10.1992 – Poznań – „Ekologia krajobrazu w badaniach terytorialnych systemów rekreacyjnych”.

8. 6–9.10.1993 – Warszawa – „Landscape research and its application in environmental management”.
9. 6–8.10.1994 – Płock – Murzynowo – „Jakość krajobrazu – jakość życia”.
10. 18–19.05.1995 – Boguszów – Gorce – „Studia krajobrazowe jako podstawa racjonalnej gospodarki przestrzennej”.
11. 5–7.10.1995 – Warszawa – „Zastosowania ekologii krajobrazu w ekorozwoju”.
12. 16–18.05.1996 – Gdańsk – Starbienio – „Badania ekologiczno-krajobrazowe na obszarach chronionych”.
13. 9–12.10.1996 – Warszawa – „Landscape transformation in Europe – practical and theoretical aspects”.
14. 30–31.05.1997 – Łódź – „Przemiany krajobrazu naturalnego Polski”.
15. 21–23.05.1998 – Gdańsk – Starbienio – „Systemy informacji geograficznej w badaniach środowiska przyrodniczego”.
16. 16–17.10.1998 – Poznań – Puszczykowo – „Geoekologiczne podstawy badania i planowania krajobrazu rekreacyjnego”.
17. 5–8.10.1999 – Pułtusk – „Landscape ecology – theory, teaching and applications”.
18. 25–26.05.2000 – Poznań – „Granice krajobrazowe – podstawy teoretyczne i znaczenie praktyczne”.
19. 7–9.09.2000 – Bydgoszcz – Tleń – „Założenia i teorie ekologii krajobrazu w ekorozwoju”.
20. 17–18.05.2001 – Kraków – „Przemiany środowiska przyrodniczego Polski a jego funkcjonowanie”.
21. 20–22.09.2001 – Łódź – Załęcze – „Park krajobrazowy i co dalej?”.
22. 6–8.06.2002 – Leszno – „Krajobraz – turystyka – ekologia”.
23. 3–4.10.2002 – Kielce – „Perspektywy rozwoju regionu w świetle badań krajobrazowych”.
24. 22–24.05.2003 – Gdańsk – Starbienio – „Rola studiów ekologiczno-krajobrazowych w procesie integracji Polski z Unią Europejską”.
25. 23–25.10.2003 – Warszawa – „Płaty i korytarze jako elementy struktury krajobrazu – zalety i ograniczenia koncepcji”.

Ten years of Polish Association for Landscape Ecology Abstract

Polish Association for Landscape Ecology (PALE) was established in 1993. Association has continued the activity of Landscape Ecology Club – a part of Polish Geographical Association started in 1988. In last 15 years Club and Association organized and co-organized 25 conferences and published 20 volumes of research papers. From 1996 thirteen numbers of “The Problems of Landscape Ecology” – the Association studies series – were published in different research centres in Poland (Gdańsk, Kraków, Łódź, Poznań, Warszawa). PALE organized six competitions for the best M.Sc. dissertation in landscape ecology. Over one hundred members access to PALE – mainly geographers, but the important groups are biologists, ecologists and landscape architects.